

Finančný trh (FT)

- je vrcholový trh, ktorý voláme aj TRH, TRHOV, pretože stojí nad všetkými ostatnými tržmi (trh práce, trh pôdy).
- univerzálny trh – používa €, ktoré sú univerzálne.
- miesto, kde sa stretáva ponuka s finančnými prostriedkami s dopytom po nich (po týchto prostriedkoch).

Subjekty: Štát, podniky, domácnosti.

- **na strane ponuky – prebytkový sektor** (ponúka dočasné voľné €). Vystupuje v pozícii veriteľ. Cieľom prebytkového sektora je zarobiť, získať výnos.
- **na strane dopytu – deficitný sektor** (nedostatkový). Vystupujú v pozícii dlžníka. Požičiavajú si €.

Vzťahy medzi ponukou a dopytom spájajú finančné nástroje: CP, úvery, vklady v bankách.

Funkcie finančného trhu:

- ✓ **akumulačná** – sústreďovať voľné € (dá do banky, vklady)
- ✓ **alokačná** (umiestniť) – uložiť, investovať – ziskom výnos – zarobím
- ✓ **znovurozdeľovacia** – zmenu držby € (keď vloží niekto €, potom si môžem zobrať úver)
- ✓ **selektívna** – podporuje života schopné podniky, slabé musia odísť

Segmenty finančného trhu (časti): peňažný trh, kapitálový trh, devízový trh, trh drahých kovov, poisťný trh.

Peňažný trh – trh krátkodobých €, splatnosť rok a menej. Používa sa na financovanie krátkodobých potrieb. (Úver na výplatu, miezd, úver na zásoby – úver na krátkodobé potreby), Domácnosti – spotrebiče. **Cenou na peňažnom trhu je úrok.** Znak peňažného trhu – vysoká likvidnosť (€ mám k dispozícii ihneď – bankomat, € zmením za tovar) nižšie riziko. Nástroje na FT: krátkodobé úvery, krátkodobé vklady,.....

Kapitálový trh – trh strednodobých a dlhodobých €. Splaťnosť viac ako rok. Financujú sa dlhodobé investície. Subjekty – podniky, banky, poisťovne, medzinárodné a nadnárodné inštitúcie. Nástroje na FT: terminované vklady, strednodobé a dlhodobé úvery, akcie, dlhopisy, zmenky, zlato – drahé kovy. **Cenou je úrok alebo kurz CP.**

a) **primárny trh** - trh nových CP - 1x emitované

b) **sekundárny trh** – trh 2 a ďalšieho predaja alebo nákupu CP. Trh starých CP.

↳ **organizovaný** – banky, burzy – majú na to licenciu

↳ **neorganizovaný** – 20 rokov spolu podnikajú a medzi sebou si požičiavajú. (oco mi požičia na byt)

Devízový trh – trh s devízami a valutami (devízy – bezhotovostné, cudzie €; valuty hotovostné, cudzie €).

Cenou valuty a devízy je menový kurz – pomer 2 mien – domácej k cudzej. Menový kurz – v kurzovom lístku nájdeme. **Kurzový lístok** – každý deň aktualizuje ECB a preberá ho NBS: hodnoty – stred. Komerčné banky si na základy stredú určuje hodnoty: nákup a predaj. Rozdiel medzi nákupom a predajom je pre banku zisk. KZ nájdeme v každej banke, na nete, v novinách vzadu, TA3...

Trh drahých kovov – trh zlata, striebra, z nich najdôležitejší trh zlata – nachádzajú sa vo finančných centrách: Tokio, Miláno, Čikágo, Paríž,... **Cenou zlata TROJSKA UNCA – 31,1034 gramu. Cena je vždy v dolároch za trójsku uncu.** Obchod najčastejšie s – zliatky – tehly, ktoré majú od 350 – 450 trójskych unci (11 -14 kg zlata). Rýdzosť zlata sa udáva v **karátoch** – 24 karátové, pravé **995/1000**. Každé zlato je označené **medzinárodnou afinériou**.

Poisťný trh – predmetom je špecifický druh tovaru, služba poistenia. **Cenou je tzv. poisťné.**

INVESTOVANIE - vloženie voľných € do rôznych druhov majetku, s cieľom dosiahnutia zisku. robíme prostredníctvom **INVESTÍCIÍ = €**

Členenie: **reálne** viažu sa na reálny majetok (dom, pozemok, auto)

finančné – investície do CP (dlhopisy, akcie, terminovaný účet).

Kritéria finančných investícií:

- 1) **Výnos** – odmena za podstupené riziko
- 2) **Riziko** – stupeň neistoty, ako to dopadne. Musíme zvážiť s akým rizikom investujeme
- 3) **Likvidita** – rýchlosť zmeny finančných nástrojov na hotové peniaze

Čím je ekonomika menej rozvinutá tým viac € do reálnych investícií a naopak.

Portfólio – kombinácia všetkých investícií; kombinácia investičných možností; veľkosť firmy ovplyvňuje portfólio.

Typy portfólia:

- **rastúce (agresívne)**: Vysoké riziko investovania. Možnosť veľa zarobiť, ale aj stratiť. Akcie
- **zabezpečovanie (defenzívne)**: je stabilné. Výsledkom sú fixné výnosy (bezpečné). Štátne dlhopisy
- **štandardné**: je kombinácia prvých 2 (časť budeme riskovať a časť budú stabilné)

Financovanie – získavanie €.

Delenie: **priame** ide o vzťah medzi 2 osobami: dlžník (kupujúci), veriteľ (predávajúci). Výhoda rýchlejšie a lacnejšie.

nepriame ide o 3 a viac osôb: - medzi veriteľa a dlžníka vstupuje ďalší finančný sprostredkovateľ (banka, poisťovňa, obchodník s CP, maklér, podielový fond). Je to drahšie a dlhšie to trvá. Výhoda je to bezpečnejšie.

Riziká investovania – investor nedosiahne taký výnos ako očakával, preto je potrebné toto riziko znižovať ⇒
a jedným z nich je **ochrana investorov na finančnom trhu smernicou MiFiD** (súbor pravidiel, ktoré musia dodržiavať všetky finančné inštitúcie pri poskytovaní služieb svojim klientom).

Skupiny investorov:

- **oprávnená protistrana** – sú investori dostatočne skúsení a nepotrebujú dodatočnú ochranu – môžu obchodovať s hocikáкими produktmi na finančnom trhu. (NBS, OB, poisťovne, vláda, ministerstvá)
- **profesionálny klient** – investori, ktorý majú odborné vedomosti a skúsenosti. Vedia posúdiť riziká. (veľké právnické osoby: USS, Slovnaft, vodárne)
- **neprofesionálny klient** – bežný, nemajú odborné skúsenosti a vedomosti. Klienti s najnižším stupňom ochrany. Peniaze vkladáme do: zlata, pozemky, nehnuteľnosti, CP, bežné účty, vkladné knižky.

Typy investorov:

- **opatrný investor** – uprednostňuje istotu. € na účtoch v bankách
- **konzervatívny** – vyššie riziko. Pravidelné a stabilné výnosy
- **skúsený** – ide do vyššieho rizika. Investovanie najmä do AKCIÍ
- **dynamický** – chce vyšší výnos. Investuje vždy na dlhší čas. Rozkladá
- **špekulatívny** – cieľom je obrovský zisk. Najmä AKCIE. Ráta s tým, že aj veľa stratí (lotéria)

Kolektívne investovanie – uskutočňuje sa prostredníctvom finančných sprostredkovateľov, ktorý zbierajú € od jednotlivcov (FO a PO) a kolektívne ich investujú do rôzneho majetku.

Subjekty:

- 1) **správcovské spoločnosti**: na základe verejnej výzvy (TV, rozhlas, noviny) vytvárajú a spravujú podielové fondy, výška výnosov nie je zaručená. Sú to a. s.. Povolenie na činnosť dáva NBS.
- 2) **investori**: sú FO a PO, ktorý investujú do podielových listov (CP), stavajú sa Podielníkmi v Podielovom fonde.
- 3) **depozitár**: je vždy banka, ktorá vedie účty podielových fondov a správcovských spoločností. Dohliada, preveruje – tým sa chránia € vkladateľov.

Podielový fond: je spoločný majetok podielnikov (investorov)

Druhy podielových fondov:

- ❖ **otvorený**: podielnik má právo na spätné odkúpenie (majú podobu hotových € a CP) počet ani doba CP emisie nie sú obmedzené – závisí od dopytu každá správcovská spoločnosť musí vytvoriť aspoň jeden tento fond
- ❖ **uzavretý**: správcovská spoločnosť nemá povinnosť odkúpenia (môžu, nemusia) cena vždy závisí od ponuky a dopytu
- ❖ **špeciálny**: robia pre veľké firmy, veľkých investorov majú veľké menovité hodnoty podielnik má právo na spätné odkúpenie

Na FT sú **najrizikovejšie** fondy akciové (aspoň na 5 rokov treba vložiť €)

najbezpečnejšie sú fondy peňažného trhu

Výhody kolektívneho investovania:

- ❖ rozloženie rizika
- ❖ profesionalizmus (tí čo to robia, vedia ako na to)
- ❖ väčší výnos ako v iných produktoch
  - Burza** – na finančnom trhu sa obchoduje s CP za:
    - **mimoburzovom trhu** napr. OTC MARKET – trh cez priehradu (do banky)
    - **na burze** musia spĺňať CP – kritéria
    -
- ❖ **Burza je vysoko organizovaný trh s pravidelným obchodovaním na určitom mieste v určitom čase s cieľom sústredenia ponuky a dopytu.**
- ❖ burza kávy, vlny, bavlny, zlata – nie len CP, komoditné – tovarové
- ❖ Burza nie je verejne prístupná trh.
- ❖ Pre dnešnú dobu je typické, že všetko sa robí elektronicky.

- ❖ Burza CP – nie je totožná s pojmom peňažná burza, pretože peňažná burza je širší pojem . BCP je len 1 časťou peňažnej burzy. BCPB, a. s. – burza CP Bratislava
  - BCP je vrcholová inštitúcia vrcholového trhu, obchoduje sa tu so zastupiteľnými CP.**

Základné znaky burzy:

- tvorba objektívnej ceny. Výsledkom na základe ponuky a dopytu.
- presne stanovené dni a prevádzky
- presne určené miesto
- obchodovať môžu len členovia burzy – NBS, Slovenská sporiteľňa, VÚB,... Ak nie som členom a chcem kúpiť požiadam banku (člena burzy) – nechávam jej províziu.
- na obchody musí byť zvláštne povolenie
- podmienky na obchody sú určené - štandardizované

System burzy: má tzv. podsystémy a sú navzájom prepojené.

- **Podsystém obchodovania:** obchody na základe príkazov zákazníkov, ktoré uskutočňujú obchodníci (makléri) s CP. Snažia sa dosiahnuť **FAIR PRICE** – objektívnu cenu – čo najlacnejšie kúpiť a čo najdrahšie predať. Vo svete sa najviac používajú:
  - **kontinentálny systém obchodovania** – všetky príkazy na kúpu a predaj sa na burze sústredia PRED začatím obchodovania, pri fixnom (stálom) kurze – vyhlási sa a platí až kým sa vyhlási nový kurz.
  - **anglosaský kurz** – kurz sa priebežne mení tak ako prichádzajú ponuky. Dôležitý faktor času.
- **Podsystém vyrovnania obchodov** – prevod vlastníctva z predávajúceho na kupujúceho a úhrada platby. Zúčtovanie kúpy a predaja cez **CENTRÁLNY DEPOZITÁR CP**, najneskôr do 3 dní.
- **Podsystém regulačný** – venuje sa najmä burzovému poriadku a jeho zosúladieniu so zmenami zákonov. Burzový poriadok – robí sa on-line, venuje sa popisaniu chodu firmy.
- **Podsystém informačný** – on zabezpečuje vstupy informácií na burzu, výstupy z burzy, prenos informácií vo vnútri burzy. Musia byť prepojené informácie.
- **Podsystém kontrolný** – kontroluje všetko – prácu, burzu, predpisy, zákony, subjekty, ktoré sa tam pohybujú.

Burza cenných papierov Bratislava

- obchody s CP
- pracuje na členskom princípe
- pri obchodovaní sa používa systém EBOS – online, elektronicky, cez PC
- obchody najmä s akciami, dlhopismi, HZL: hypotekárne záložné listy, podielové listy, štátne pokladničné poukážky
- vznikla 15. marca 1991, začala obchodovať 6. apríla 1993
- na burze s CP pracuje sa s tipmi trhov:
  - **trh kótovaných CP:** CP už prijaté (akceptované) na FT: splnili všetky podmienky, CP bol priradený kurz funkčnú spoločnosť, ktorá ho vydala
    - a) **hlavný trh:** určený pre veľké spoločnosti (najsilnejšie CP vo veľkých číslach), emitent - kvalitný
    - b) **vedľajší (paralelný):** pre stredne veľké spoločnosti. Ich CP nespĺňajú najprísnejšie kritéria

- **regulovaný trh (voľný):** obchodujú spoločnosti, ktoré nespĺňajú kritéria ako na kótovanom trhu.

Emitent – má tzv. oznamovaciu povinnosť voči burze CP - musí poskytovať inf. o svojom hospodárení, koľko a akých CP bude emitovať.

Kurzový lístok – obchody na burze sú zaznamenané v kurzovom lístku k určitému dňu a sú v ňom uvedené CP, ktoré sa v ten deň predali alebo kúpili.